

6
A. G. M. D. G.
CONCLUSIONES

EX
VNIVERSA THEOLOGIA,
Q V A S
IN ANTIQVISSIMA AC CELEBERRIMA
VNIVERSITATE VIENNENSI

**AUTHORITATE ET
CONSENSV**

REVERENDISSIMORVM,
ADMODVM REVERENDORVM, MAGNI-
FICORVM, NOBILIVM, ET CLARIS-
SIMORVM DOMINORVM.

MAGNIF: D. VNIVERSITATIS RECTORIS,
Spectabilis D. DECANI, cæterorumq; DD. Do-
ctorum Inclytæ Facultatis Theologicæ,

*Pro suprema in eadem Facultate Laurea, obtinenda Anno 1656.
Mensis Iulij, die 10 horis ante & post meridianis*

Propugnabit

Rev: Nobilis, Excellens, & Doctissimus

D. GREGORIUS BERTOLVCIUS Presbyter,
Tyrolensis Cimbrensis AA. & Phil. Mag. SS. Th. Bacc. For-
matus, Vicarius Ardaci. p t. in Cæsareo Convicto-
rum Collegio Soc: IESV.

P R Æ S I D E

Reverendo Patre **NICOLAO AVANCINO**
è Soc. IESV, SS. Theol. Doctore, in Cæsareo & Aca-
demico Soc. IESV Collegio Studiorum Præfecto Generali,
nec non Inclytæ Facultatis Theologicæ Spectabili
DECANO.

VIENNÆ AVSTRIÆ, Typis Matthæi Rictij.

REVERENDISSIMO
ET AMPLISSIMO DOMINO,
DOMINO

VDALRICO
ZÜRCHERR,
SS. Th. DOCTORI, SAC: CÆS:
MAI: CONSILIARIO, CATHEDRALIS
ECCLESIAE AVGVSTANÆ CANONICO,
NEC NON PRÆPOSITO ARDACENSI
MERITISSIMO.

Domino ac Patrono meo Colendissimo.

Theologicas Conclusiones Tibi offero Re-
verendissime & Amplissime Domine ;
quæ cum è tenebris in lucem prodeunt,
sub tuam Infulam recurrunt, sub eadem
accepturæ lucem, sub qua multis umbra præstatur. Eò
ipsæ convolant, quò ego prævi, ut non minùs illæ sint
tuæ, quam ego. Eo die me harum debitorem fecisti,
quo me inter tuos numerare cœpisti. Contulisti mihi
in animarum Iure Vicariatum, quo effecisti, ut ali-
quid tui essem. Nolo quidquam eorum, quæ mea
sunt, tibi subtractum. Accipe, non grati animi ali-
quam solutionem, sed obligati pignus. Quamquam
nec pignus dicere possum, nisi æstimationem addideris
tui nominis, qua suo precio meipsum facile superabunt.
Non volo obligatione solvi, cum & mihi gloriosius sit
A 2 debe-

debere ; & ad tui magnificentiam beneficij longè honorificentius, solvi non potuisse. Accipe indicium animi, quem nisi natura sub corporis sipario abscondisset, tibi totum exhiberem. Et dum ego in Sole & pro Laurea Theologica, quàm possum, decerto, tu mihi, ut solitus es semper, favoris umbram indulge. Vive quàm diutissime saluus tibi, tuis, mihi, Ecclesiæ, Deo. Ita animitus voveo.

Reu^m & Ampl^m D. Tuæ

Devotissimus Cliens

Gregorius Bertolucius.

CON.

CONCLUSIONES

Ex vniverſa Theologia.

De Deo Uno.

THESIS PRIMA.

Quia impossibile eſt, quid quid eſt, eſſe ab alio; neceſſarium eſt, aliquod ens eſſe à ſe, quod nos DEUM appellamus. Itaque ejus exiſtentia à poſteriori ſolùm ratione naturali demonſtrari poteſt; non autem à priori per aliquam exiſtentia ſuæ radicem. Fide quoque Divinâ id ipſum certum eſt. Quare credere poteſ eum eſſe, quia ipſe dicit ſe eſſe. Eſt verò DEUS, independenter à noſtro concipiendi modo, Ens perfectiſſimum, continens omnes omninò excogitabiles perfectiones. Metaphyſicè verò, aut noſtro concipiendi modo, non eſt Aſeitas, non Intellectivum à ſe, non Intellectio, non infinitas actualis: ſed ens actu exigens omnem perfectionem in ſupremo gradu. Quem conceptum in recto ingreditur exiſtentia; non verò attributum ullum abſolutum, aut Relationes. Neque attributa ſe invicem, aut Relationes; neque Relationes attributa involvunt: ſed diſtinguuntur inter ſe, Perſonæ quidem realiter; attributa verò abſoluta à ſe invicem, & ab eſſentia & perſonis ſolùm ratione.

II.

HAc diſtinctio ſolùm rationis & ſimplicitati DEI magis conſulit; & conformior eſt Concilijs ac SS. Patribus, quàm vel Scotiſtica formalis ex natura rei; vel virtualis intrinſeca, (ſi tamen hæc à Scotiſtica diſtinguitur) quæ ad tollendam formalem contradictionem propoſitionum, quæ nobis contradictoriæ videntur, communiter adſtruitur. Quare hæc ad explicandum SS. Trinitatis myſterium omninò neceſſaria non eſt. Nam in Divinis, ſi de re ipſa, ſepoſitis noſtris conceptibus, loquamur; pleræq; propoſitiones, quæ nobis videntur negativæ, aut per negationem, vel à Scripturâ, vel à Concilijs proponuntur, ſunt affirmativæ; nec conſtituunt cum ijs, quibus oppoſitæ videntur, ullam contradictionem. Vnde ſi modum ſignificandi diſtinguas à re ſignificata in hiſ & ſimilibus propoſitionibus: *Natura Divina communi-*

B

catur,

catur, Personalitas non communicatur: Personalitas producitur, Natura non producitur. Persona Patris, non est Persona Filij. &c. Reperies negativā partem quoad rem significatam semper esse falsam; vel esse affirmativam nobis per negationem propositam.

III.

DEVS ita lucem habitat inaccessibilem, vt nullo oculo corporeo, etiam de potentia absoluta attingi valeat; neque vllō creato Intellectu solis naturæ viribus relicto intuitivè cognosci. Etsi verò implicantias non assequaris, cur intellectus aliquis creatus eò perfectionis assurgere non valeat, vt ei connaturaliter debita sit visio intuitiva DEI, aut si quæ adferantur, facillè solvas; tamen Authoritas SS. Patrum id negantium debet prævalere. Idem de natura creata intellige, cui ex intrinsicis principijs debita sit gratia sive habitualis, sive actualis, impeccabilitas, vnio hypostatica, &c. Implicat tamen etiam ex ratione creatura aliqua rationalis solū peccabilis: sicut & substantia supernaturalis. Quare ad videndum intuitivè DEUM, necessarium fuit elevari creatum Intellectum, sive transeunte aliquo auxilio, sive per inhærentem qualitatem. Defacto id fit per Lumen gloriæ, quo Intellectus elevatur; ita, vt non sit ipsum adæquata agendi ratio; sed simul etiam Intellectus immediatè influat ad visionem beatam. Etsi verò perfectior æquè ac imperfectior Intellectus non tantū secundū genericum intellectivitatis gradum; sed etiam secundū specificum & individualem elevetur; major tamen illa Intellectus perfectio nihil facit ad perfectiorem visionem. proindè huius perfectio ad perfectionem luminis est mensuranda.

IV.

OBjectum primarium visionis beatificæ DEUS est, ad quam defacto seipso immediatè concurrat. Vnde ad hunc in se clarè videndum nulla datur species impressa. Non implicat tamen aliqua species objecti vicaria, in qua videretur quidem DEUS prout est in se, non tamen intuitivè in se. Non datur, nec dari potest visio DEI præcisiva ex parte objecti circa ea, quæ in Divinis sunt identificata. Quare implicat videri sic naturam non visis personalitatibus, aut contra; intellectum sine voluntate, aut quodlibet attributum sine alijs omnibus identificari. Non implicat tamen visio aliqua intuitiva, quæ ex suo tendendi, seu concipiendi modo prædicata aliqua Divina seu respectiva, seu absoluta ab alijs præscindat. Nec implicat etiam ex parte objecti videri vnā personam non visā alterā. Hæc tamen visio videntem non perfectè

fectè bearet : ad quod necesse est, videri omnia DEI prædicata tam absoluta, quàm relativa. Per hoc tamen DEUS non comprehenditur : & aliundè comprehensiva DEI cognitio creata omninò implicat.

V.

Objectum secundarium visionis sunt creaturæ. Existentes nec videntur, nec videri possunt in DEO tanquam in medio seu motivo formali, sed saltem in motivo causali : possibiles verò videntur in DEO formaliter vi visionis, seu tanquam in motivo formali. Hoc autem motivum præcisè nostris conceptibus sunt omnia ea, quæ in DEO sunt identificata; secundum nostrum tamen intelligendi modum, nec essentia Divina ut prior attributis, nec Simplicitas, Immortalitas, Æternitas sunt tale medium seu motivum formale : sed solum Sapientia, Voluntas, Complacentia, Omnipotentia, & si quæ ad horum adæquatum conceptum requiruntur. Impossibilis est visio creata omnium possibilium creaturarum, sive in DEO, sive extra illum. Visio Beatorum defacto & extensivè & intensivè est inæqualis. Inæqualitas extensiva in meritum inæqualitatem, tanquam in causam moralem, est refundenda ; proximè tamen in ipsam essentiam Divinam objectivè concurrentem, & determinantem ad tot creaturas, & ad has potius, quam illas. Intensiva verò inæqualitas effectivè tota est à luminis gloriæ inæqualitate.

VI.

Infinitus DEI Intellectus in tota intelligibilium sphaera solo seipso satiatur ; ac per eandem Deitatem, quâ DEUS est, sese DEUM esse cognoscit, ac proinde comprehendit. Scientia DEI in re vna simplicissima est, in modo cognoscendi triplex : Scientia simplicis intelligentiæ, Visionis, & Media. Cognitione comprehensivâ cognoscit DEUS, quid quid est cognoscibile. Simplicis intelligentiæ possibilia speculatur ; Visione omne existens actu in quacumq; temporis differentia. Scientia simplicis intelligentiæ, non scientia visionis, est causa rerum ; non physicè exequens, sed dirigens : seipsa tamen est solum incompletè causa, sicut incompletè libera, completur per decretum liberum, à quo denominatur. DEUS cognoscit seipsum in seipso quidditativè secundum omnes perfectiones : in creaturis non quidditativè, sed quasi abstractivè : ex creaturis nullo modo. Creaturas autem possibiles in seipso, ex seipso, in seipsis immediatè, & aliquas in alijs, & ex alijs. Cognoscit & absolutè futura libera Creaturarum, non in causis

liberis proximè ad operandum dispositis : non in decreto prædefiniēte , aut prædeterminante ; non in reali eorum præsentia in æternitate ; non in Idæis, non in omnipotentia ; sed in ipsorummet liberè futurorum propria entitate.

VII.

Scientiam Mediam, quoad rem, nemo DEO negare potest. Hæc ex Scriptura nobis est certa. Hac vsi sunt Patres ad impugnandum fatum. Hanc D. Augustinus in re agnovit. Hanc demum ipse Angelicus Doctor, si non disceptes de nomine, adstruit. Per hanc cognoscit infallibili certitudine futura conditionata sine læsione libertatis ante omne decretum absolutum voluntatem, antecedens ac physicè prædeterminans, sicut absolutè futura libera. Cognoscit autem non tantum ea, quæ habent connexionem aliquam intrinsecam, licet contingentem, cum conditione ; sed etiam illa, quæ sunt sub conditione disparatâ, inconnexâ, ac etiam impossibili. Hæc scientia nihil præiudicat libertati, quam DEUS in sua decreta conditionata habet. Est posterior decreto conditionato.

De Voluntate & Libertate Dei.

VIII.

Datur in DEO voluntas necessaria & libera. DEUS seipsum necessariò amat, & vniversa sua attributa. Simplici complacentiâ in omnes creaturas posibles fertur : non in peccatum, etiam vt possibile possibilitate intrinsecâ, nec in materiale peccati, seu actuum internorum malorum. Creaturas existentes liberè amat. Actus liber nec est DEO adæquatè intrinsecus, nec adæquatè extrinsecus ; sed est complexum quoddam & denominatio DEO partim intrinseca, partim extrinseca, quæ intrinsecè & in recto dicit ipsam volitionem necessariam, extrinsecè verò & in obliquo actionem creatam contingentem, vel ejus negationem. DEUS non necessitatur ad quidquam, quantumvis indeterminatè & vagè producendum, sed potuit ab æterno decernere absolutè per totam æternitatem nihil producere ad extra. Quod decretum compleri debet per omnes negationes omnium actionum possibilium, quæ non sunt vlllo modo aut virtualiter, aut æquivalenter productio alicujus. Non potest tamen DEUS velle nihil omninò producere ex diversis motivis. Neque potest velle producere quidquid est producibile.

IX. DEUS

I X.

DEVS habet voluntatem antecedentem, & seriam, quâ vult omnes homines salvos fieri, licet non omnes salvi fiant. Non est hæc voluntas omninò absoluta, & efficax, sed objectivè inefficax, & conditionata. Datur in DEO providentia, quæ est ratio ordinis rerum in finem: involvit completè actum intellectus, & voluntatis. Potest stare sine prædefinitione. Potest DEUS prædefinire actus nostros citra læsionem libertatis. non potest prædefinire malos. Si causæ secundæ non sint determinatæ ad individuationem effectus, potest DEUS determinare nostros actus liberos tam malos, quàm bonos quoad individuationem, non est tamen DEUS causa peccati. Prædestinatio ex S. Aug. lib. de bono perseu. cap. 14. Est præscientia & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur, quicunque liberantur. Requirit actum intellectus & voluntatis, supponit scientiam mediam. Involvit dilectionem & electionem.

X.

AD prædestinationem non sufficit voluntas vniversalis, quam DEUS habet de omnium salute. Efficax electio ad gloriam potuit absolutè fieri sive ante, sive post prævisa merita absolutè futura. Defacto tamen probabilius videtur facta esse ante prævisa merita absolutè futura. Voluntas quâ ad gloriam eliguntur prædestinati, est in se gratuita, ex parte objecti verò remuneratoria. Nulla datur ex parte hominis causa prædestinationis. Causa de condigno meritoria nostræ prædestinationis, & omnium ejus effectuum est CHRISTVS. Effectus prædestinationis est, quidquid oritur ex speciali DEI voluntate dandi huic homini gloriam, & ad illam re ipsâ conducit. Huc spectant auxilia efficacia in prædestinato, actus ejus supernaturales, gratia, etiam peccato interrupta, perseverantia, gloria; dona etiam naturalia, quæ saltem remotè ad salutem conferre possunt, mala poenæ temporalis; ipsa quoque peccati permissio. Reprobatio non fit ante prævisa demerita. Effectus hujus est, quidquid oritur à voluntate DEI destinante reprobum ad poenam, & in eam re ipsâ influir.

De Trinitate.

XI.

DATUR in DEO vera fœcunditas, & vis productiva ad intra. Processiones sunt duæ, altera per intellectû, altera per voluntatem. Datur principium communicativum, & productivum. Distinguuntur ratione nostra. Communicativum identificatur rei

C

com-

communicatæ; non autem productivum productæ. Principium totale *Quod* produciens, est suppositum. Principium formale *Quo* non est intellectio vel volitio; sed est Relatio. Personæ in Divinis non constituuntur absoluto, neque originibus formaliter loquendo, sed relativo. Personæ sunt tres, Relationes quatuor, Patris ad Filium, & vicissim, Patris & Filij ad Spiritum Sanctum, & vicissim; Hæ cum Innascibilitate quinque notiones constituunt. Inspirabilitas in Filio, Ingenerabilitas in Spiritu Sancto non est distincta notio. Relationes sunt perfectiones simpliciter simplices. Ita dicunt, *esse ad*, vt involvant *esse in*. Dici possunt tres perfectiones. Qualibet persona habet omnem perfectionem, licet non formaliter, tamen & æquivalenter & per circuminfectionem.

XII.

Pater est fons & origo omnis in Deo communicationis, & productionis. Est prima persona Trinitatis. Non significatur adæquatè per nomen Patris. Constituitur æquè virtute spirandi, ac generandi. Spiratione tamen activâ non à Filio, sed solum à Spiritu Sancto distinguitur. Paternitas non opponitur proximè & formaliter spirationi passivæ, sed remotè & radicaliter. Non est formaliter idem principium *Quo* spirandi & generandi in Patre. Filius solus in Divinis generatur. Procedit per intellectum. Generationis ratio non potest salvari in natura communicata, sed ex mente D. August. 7. de Trinit. cap. 2. *Eo est Filius, quo Verbum, & eo Verbum, quo Filius*. Itaque ideò generari dicitur, quod secundum suum esse personale procedat substantialis & naturalis imago sui principij producentis. Hinc processio Spiritus Sancti non est generatio, quia non procedit vt imago, sive in similitudinem producentis.

XIII.

Verbum vi suæ processionis formaliter procedit ex cognitione essentiae, & omnium personarum, ac attributorum DEI. Posset tamen sustineri ex cognitione Spiritus Sancti & attributorum non formaliter, sed tantum concomitanter procedere. Stabit tamen, quod procedat ex cognitione comprehensiva. Defacto procedit etiam ex cognitione creaturarum possibilium, non tamen futurarum aut existentium. Potest tamen, etiam dato essentiali DEI ad Creaturas respectu, defendi, Verbum non procedere ex possibilium cognitione. Spiritus Sanctus procedit à Patre & Filio: vt Amor exigit ab utroque procedere vi suæ processionis formaliter. Non sunt duo Spiratores, sed vnum principium spirans.

rans. Patri & Filio secundum proprias eorum rationes non opponitur immediatè secundum rationem, sed mediatè; licet quoad rem immediatè. Spiratio activa non est proprietas hypostatica. Procedit ex amore eorum, ex quorum cognitione Verbum. Si non procederet à Filio non distingueretur ab illo, adeòque esset idem genitus & spiratus; tametsi idem distingueretur à Patre, si à solo Filio produceretur.

De Angelis.

XIIII.

ET si Angelos dari nulla ratio naturalis demonstret; ex Scriptura tamen & SS. Patribus id firmiter tenemus. Angeli nomen officij est, non naturæ. Natura eorum est spiritualis, Incorporea & Simplex. An sint naturâ suâ destruibiles, multum pugnatur in nomine. Si sensus sit quæstionis; an DEUS destruens Angelum, magis agat contra Naturæ leges, quàm destruens hominem ad nullam utrobique exigentiam alterius causæ creatæ; conformius ad Patres dicitur esse Naturâ suâ destruibiles. Multitudo Angelorum maxima est, intra quam eos defacto inter se tum specie, tum numero differre nobis videtur probabilius; quamvis non appareat implicantia alicujus creaturæ se ipsâ individuæ ac numero immultiplicabilis. Species intentionales nec omnes sunt Angelis ab initio suæ creationis congenitæ, nec omnes proprijs eorum actibus productæ; sed aliquæ congenitæ, aliæ proprijs actibus productæ. Species ad primos actus, qui eliciuntur ante præsentiam objecti, requisitæ, non manant ab essentia Angeli, sed à DEO immediatè infunduntur. Vniversim species non sunt Angelis debitæ, cum ex Philosophia supponam dari posse intellectiōnem sine omni speciei intentionalis concursu. Probabile est species aliquas esse alijs vniversaliores, seu plurium objectorum repræsentativas; quas Angelis superioribus sive à DEO infundi, sive per proprios actus ab iisdem acquiri nobis videtur probabilius: quamvis in hoc puncto nihil evidenter certum statui possit.

XV.

Quamvis Angelus carere possit quavis cognitione distributivè, nequit tamen omni collectivè: adeòq; non repugnat eum etiam à sui cognitione averti; ad quam tamen cessante alterius objecti cognitione illicò redit. Cognoscunt Angeli materialia & singularia intuitivè, si sint præsentia; præterita non quidem intuitivè, quidditativè tamen, si ea antè præsentia cognoverint; vel à DEO species illis infundantur. Cognoscunt etiam futura

(non tamen intuitivè) quæ pendent à causis necessarijs, & à nulla libera impediuntur. Non cognoscunt secreta cordium, aut futura libera: quod quamvis non videatur esse evidenter de fide, est tamen tutius, & Sacræ Scripturæ ac communiori SS. Patrum Sententiæ conformius. Potest Angelus naturaliter se ipsum, alter alterum, ac animas rationales, entiaq; quoad modum supernaturalia sibi præsentia videre intuitivè, non potest tamen naturaliter cognoscere effectus in substantia supernaturales intuitivè in seipsis. DEUM quisq; ex suomet ipsius esse, alijsq; ab eo effectibus productis intelligit.

XVI.

Loqui Angelos ad se invicem Scripturæ docent. De modo controvertitur. Dupliciter hoc explicari potest. Primò si dicamus allocutionem vnus Angeli ad alterum esse ipsam Angeli intellectionem prout per hujus voluntatem dirigitur ad alterum, ideò vt intellectio loquentis manifestetur. Vnde & vnus alteri mentiri potest. *Aliter dicere potes Angelum* alloqui alterum per productionem accidentium Spiritualium, significantium ad placitum DEI, qui Angelis vt Author Naturæ habitum scientificum talium significationum infuderit. Quo dicendi modo posito, sequitur locutionem superaddere intellectioni vim productivam: deinde sicut locutio est productio talium accidentium, ita auditio erit eorundem receptio cum advertentiâ. Sequitur etiam, nec Angelos posse hominibus loqui, nec homines Angelis; denique locutionem, esse partim in loquente, partim in audiente: in illo quidem prout dicit actum intellectionis dirigentis talia accidentia ad talem significationem: in hoc verò prout dicit eorum productionem; posito ex Physicis, quod actio sit in passo.

XVII.

Angeli defacto creati sunt in gratia supernaturali, ad quam per actus proprios se disposuisse probabile est. Ea data est singulis cum proportionem ad Naturæ perfectionem. Etsi in beatitudine quoque supernaturali creati potuissent, ita vt eadem quoque eodem instanti eorundem merito naturâ antecedenti subjaceret; defacto tamen non fuerunt primò suæ creationis instanti beati: sed beatitudinem acceperunt post primum instans operationis. Quare à creatione vsque ad acceptionem gloriæ inclusivè, duo bonis instantia concedimus; malis tria ab eorum creatione usque ad damnationem. Angelos non magis peccare potuisse primo suæ creationis instanti implicat, quàm vel eodem mereri, vel secundo instanti peccare. Peccatum verò Luciferi, etsi aliud esse
potue-

potuerit, defacto tamen fuisse superbiam, conformius dicitur ad Scripturam. hæc in eo consistebat, quod noluerit Christo, ut capiti sibi revelato, & ad adorandum proposito subijci: prius enim absolute prævisus est Christus, quam peccatum Angelorum. Ob peccatum torquentur Angeli ab igne corporeo physice per productionem doloriferæ qualitatis spiritualis, naturæ illorum dissentaneæ, in illis receptæ.

De Beatitudine.

XVIII.

Beatitudo nostra objectiva est solus Deus; formalis verò est ejusdem possessio. Hæc essentialiter est tam visio, quam dilectio, altera seorsim ab altera: integraliter verò vtraque. Visio non est formaliter beatitudo, nisi sit omnium Deo identificatorum. quare non esset beatifica illa, quæ esset vnius tantum personæ & non omnium. Amor autem non solum amicitie nostra est beatitudo, sed etiam concupiscentiæ. Quare etiam amoris duplex erit beatitudo. Quod si amorem strictum à gaudio distinguas, hæc non debes de stricto intelligere, qui dicit indifferentiam ad præsentiam, vel absentiam objecti; sed de amore gaudij, qui dicit rei præsentiam, estq; illius fruitio. Quamvis per absolutam DEI potentiam fieri possit, ut positâ visione beatâ neque gaudium amicitie, neque concupiscentiæ sequatur; defacto tamen illâ suppositâ vtrumque necessario sequitur. Ideòq; voluntas Beati necessitatur non tantum quoad specificationem, ut non possit bonum propositum odisse, sed etiam quoad exercitium, ut actum amoris debeat elicere. Hinc ex hypothese neq; poterit Deus præceptum dare, ut videns DEUM cesset ab amore; aut si fingas dari, erit præceptum, & non erit: neque etiam cessare poterit à dilectione Beatus, si Deus illi solum ad tempus communicet visionem, & illâ stante revelet ei, quod velit in æternum tormentis inferni eum addicere.

XIX

Visio DEI secundum se ut contra distincta ab amore DEI, est forma sanctificans, exigitq; peccatum expelli ex subiecto, in quo ipsa est. Hoc tamen non obstante non implicat illam stare cum peccato habituali per Divinam potentiam; quo casu non daret effectum formalem, seu denominationem formaliter sancti, amici DEI, & digni vitæ æternæ in actu secundo, sed maneret homo simpliciter iniustus, inimicus DEI, & objectum odij. Secus dicendum est de peccato actuali, cum quo visio in consortium venire nequit: non ex oppositione, quam habet cum forma san-

D

ctifican-

ificante, hæc enim tale consortium non impedit, sed ex defectu libertatis, ad peccandum requisitæ, quam visio beata tollit. In DEO & Christo, etsi admittenda sit beatitudo consistens in actibus intentionalibus, potest tamen non inconvenienter etiam alia statui: Et in DEO quidem erit perfectissima sui ipsius per identitatem possessio, quæ licet respectu actûs intentionalis tam Divini, quàm creati spectet ad objectivam beatitudinem, respectu tamen ipsius DEI est vera, & formalis possessio. In Christo verò vnio hypostatica est vera possessio summi boni, & radix exigitiva omnium bonorum statûs beatifici. Quare si Christum DEUS visione beatâ, ac amore spoliaret, adhuc maneret essentialiter beatus. Quod si eadem visio in alia natura, quàm rationali poneretur, non redderet eam beatam.

De Voluntario, Involuntario & Mixto.

X X.

Voluntarium (vt Divinum & creatum eadem definitione comprehendamus) est, quo potentia appetitiva fertur ab ab intrinseco in objectum præviâ cognitione. Hoc formaliter non est effectus aliquis in facto esse tanquam terminus operationis, sed est formaliter ipse actualis voluntatis influxus. Variè dividitur: præcipuè in liberum & necessarium, elicitum & imperatum, formale & interpretativum, secundum se & in causa, &c. Non videtur dari posse voluntarium liberum sine omni actu, seu exercitio voluntatis. Vt effectus ex omissione voluntaria secutus censeatur alicui voluntarius, debet is habuisse debitum agendi oppositum. Hoc tamen debitum non est necessariò morale, sed sufficit esse physicum. Involuntarium positivè dicitur, quod est contra positivum actum sive appetitum elicitum voluntatis. Convertitur cum coacto. Differt à violento, quod hoc quoad subiectum latius pateat. Voluntas non potest pati violentiam in actibus à se elicitis; potest autem in negatione actûs à se sibi imperati. Quare si voluntas sibi negationem amoris imperaret, DEUS autem ad amorem determinaret; amor hic esset extrinsecè involuntarius, quamvis intrinsecè voluntarius; è converso, si voluntas imperaret sibi actû amoris, DEUS autem ad amoris negationem, & ad actum contrarium odij voluntatem determinaret, talis carentia foret violenta, odium verò intrinsecè voluntarium quidem, extrinsecè autem involuntarium. Potest etiam voluntas pati violentiam in actibus imperatis aliarum potentiarum.

XXI.

Mixta dicuntur, quæ ita sunt per voluntatem volita, vt tamen etiam sint contra voluntatis appetitū. Quæ fiunt ex metu, plūs habent de voluntario, quàm de involuntario, dicendāq; sunt simpliciter voluntaria, & secundū quid involuntaria. Hinc metus non excusat à culpa transgressorem legis formaliter sumptæ: nec reddit contractus irritos defectu voluntarij, qui aliàs in iure dicuntur ex metu invalidi; sed provenit hæc invaliditas ex dispositione iuris humani. Vnde illi contractus de quibus ius nihil disponit, quamvis sint metu extorti, validi sunt: etsi debeant à Iudice implorato rescindi. Quæ fiunt cum metu conducente ad operationem, nec sunt magis nec minus voluntaria; quæ fiunt cum metu retrahente ab operatione, sunt minūs voluntaria, saltem in ratione intensiōis. Concupiscentia antecedens causat simpliciter voluntarium, minuit tamen liberum: Consequens neque auget, neque minuit. Ignorantia antecedens causat simpliciter involuntarium, sed materialiter tantū removendo impedimentum, non autem formaliter. Ignorantia consequens cum prævisione secuturi ex illa effectus, quem possit operans avertere, causat simpliciter voluntarium: sine prævisione talis effectus secuturi, simpliciter involuntarium. Vt autem ignorantia consequens dicatur causa operis, non debet esse purè & præcisè consequens, sed simul aliquo modo antecedens. Concomitans nec causat voluntarium, nec involuntarium positivè; sed solū non voluntarium.

De Moralitate actuum.

XXII.

Vltima & radicalis regula moralitatis, est conformitas vel difformitas objecti cum Natura rationali vt tali, sive secundū supremam perfectionem entis intellectualis. Itaque actus sunt, & dicuntur boni vel mali, secundū quod sunt conformes aut difformes regulæ suæ. Moralitas objectiva alia est intrinseca, & essentialis, quæ non distinguitur ab objecto connotante naturam rationalem; alia extrinseca & accidentalis, quæ præter identitatem objecti, dicit aliquid extrinsecus adveniēns. Sumunt etiam actus bonitatem aliquam, vel malitiam à circumstantijs, sive hæ se teneant ex parte actus, sive ex parte objecti: posteriores vt transfundant bonitatem, vel malitiam, debent ab operante præcognosci; non autem priores. Vt actus autem sit bonus moraliter, non est necesse eum actu referri in Deum vt finem: debet tamen vt actus prosecutivus accipiat bonitatem ab obiecto, ipsa bonitas formaliter

liter & expresse intendi. Secus est de actu fugæ moraliter bono, cuius objectum est malum; proinde non est necesse fugam, ut talem ferri formaliter & expresse in bonum. Pariter ad hoc ut actus sumat ab objecto malitiam, non est necesse hanc intendi formaliter & expresse, sed sufficit eam intendi virtualiter. Idem cum proportionem de circumstantiis tenendum.

XXIII.

Non est adæquata divisio actus moralis in bonum & malum. Nam dari possunt etiam indifferentes tam in individuo, quam in specie, qui sint liberè, & cum plena advertentia moralitatis, seu non malitiæ elicit, qui proinde nec erunt boni, nec mali, sed tantum non mali. Actus moralis alius est internus, alius externus; ille formaliter, hic denominativè est bonus, vel malus. Externus per se nullam addit malitiam, aut bonitatem interno, à quo dependet. Quare cæteris paribus non gravius peccaret is, qui cum voluntate furandi coniungeret etiam actum furti, quam is, qui in sola voluntate furandi consisteret ex negata furti occasione. Et si defacto vel nunquam, vel rarò admodum voluntas sibi aliquem actum imperet sine aliqua temporis latitudine; si tamen datur aliquis actus imperatus pro eodem instanti, quo est imperium, ille erit formaliter, & intrinsecè liber libertate propriâ: extrinsecè tamen & ex suppositione necessarius. Quare actum esse imperatum, est solum extrinsecus respectus ad imperantem, ut naturâ priorem; sine quo tamen ille esse potest. Non potest actus malus imperari ab actu intrinsecè bono: potest è contrario imperari bonus à malo: quod non tantum de naturali, sed etiam supernaturali actu intelligi debet. Hinc idem actus imperatus erit intrinsecè bonus, extrinsecè autem, & denominativè malus.

De Natura, & Essentia gratiæ.

XXIV.

Gratia ex communi, est beneficium liberaliter collatum sine merito recipientis: strictius; beneficium naturæ indebitum. Communis divisio est in actualem & habitualem; gratis datam, & gratum facientem, sufficientem, & efficacem; prævenientem, concomitantem, & subsequentem, in Theologicam & Philosophicam: illam non nisi autoritas Scripturæ & Patrum; hanc sufficienter ratio naturalis probat: illa simpliciter vires naturæ excedit, hæc solum secundum quid: utraque tamen naturæ est indebita. Essentia gratiæ nec sub conceptu beneficii præcisè salvatur,

nec

nec in congruitate auxiliorū. Gratia Philosophica ad opera honesta, Theologica ad salutaria terminatur : illa in quocunq; beneficio naturæ indebito, hæc in solis auxilijs in substantia supernaturalibus salvatur. Opera honesta sine gratia Philosophica simpliciter haberi possunt, sine gratia Theologica implicant salutaria : hæc dat physicè & simpliciter posse, illa supponit potentiam Physicā, & tantum dat facile, seu moraliter posse : sine gratia Theologica honestè circa quodcunque objectum operari possumus, meritoriè nunquam, ne de congruo quidem. Possumus solis naturæ viribus varias veritates tam practicas, quàm speculativas assequi, imò ex practicis quancunque naturalem quatenus ad terminandam honestatem requiritur : collectivè tamen omnes sine speciali aliquo beneficio cognoscere non possumus : nullo tamen opus est, sive ad has, sive ad illas auxilio per Christum. De veritatibus autem supernaturalibus per solius naturæ vires nulla cognitio certa, aut infallibilis haberi potest.

XXV.

AD singula opera honesta seorsim non est opus gratiâ : arbitrium enim liberum nec est extinctum per peccatum, nec ita attenuatum, quò minùs honestè operari possit, si suis præcisè viribus uti velit. Actus etiam aliqui excellentes & heroici virtutum, per se loquendo sine auxilio speciali haberi possunt, ratione tamen circumstantiarum subindè gratia aliqua requiritur, non tamen per Christum. Gratia Theologica ad nullam tentationem superandam necessaria est, quamlibet enim ex objecto præcisè superari posse sine auxilio speciali fatemur, subindè tamen gratiam Philosophicam ratione circumstantiarum objecto extrinsecarum requiri opinamur. Sine gratia mortalia omnia diu vitare ex cōmuni PP. non possumus : omnes autem tentationes collectivè superari moraliter non posse cum Ecclesia asserimus : physicè loquendo vtrumq; sine gratia possumus. Idem cum proportionem dictum volumus de observantia legis naturalis, quam diu servare per vires solius naturæ lapsæ nemo potest.

De Concordia arbitrij cum gratia.

XXVI.

Arbtrium nihil potest sine gratia ad salutem, nec gratia sine arbitrio : ex quo sequitur consensum, ut vitalis est, ab arbitrio, ut salutaris est, à gratia elaborari ; ita tamen, ut nec arbitriū, sicut oportet, assentiri possit sine gratia, nec gratia assensum promoveri possit sine arbitrio. Principatum autem obtinet gratia,
E arbi-

arbitrium solum obedientialiter operatur, eam tamen lege, ut arbitrium non gratia, sed haec arbitrio subordinetur: utrumque ex his principiis simul pro eodem instanti reali, & signo naturae influit in consensum: quamvis non negemus auxilia, quibus cooperamur saepenumero tempore praecedere consensum. Ex auxiliis, quibus vocamur ad salutem, alia sunt efficacia, alia inefficacia; illa praeter virtutem operativam, dicunt infallibilem connexionem, cum consensu, haec cum dissensu. Hic ordo non est ipsis auxiliis adaequate intrinsecus: quod si esset, concordari cum libertate non posset. Hinc sequitur primum cum eodem entitativè auxilio, cum quo quis consentit, alterum dissentire posse. Secundò, auxilia entitativè maiora saepe destitui consensu, alia longè minora in entitate inferre consensum. Tertiò, auxilia efficacia ab inefficacibus essentialiter non differre. Quartò esse in potestate arbitrij quodcunq; auxilium abijcere, & vicissim quodlibet disjunctivè reddere efficax. Quintò, efficaciam praeter virtutem operativam in recto, importare in obliquo futuritionem conditionatam consensu. Sextò, hanc antecedere scientiam mediam. Septimò, scientiam mediam auxilium nec sub conceptu efficaciae, nec sub conceptu specialis beneficii constituere.

XXVII.

Arbitrium vocatur non determinatur à Deo, sed determinat seipsum ad omnes, & solas operationes liberas quoad specificationem & exercitium: consensus liber à Deo praedefiniri potest. Arbitrium cogi non potest, trahi tamen potest, ita ut infallibiliter sequatur consensus: ex quo sequitur primum media Divinae praedestinationis esse infallibilia, ita ut repugnet illa destitui effectui. Secundò, hanc infallibilitatem in omnibus etiam solis auxiliis efficacibus reperiri, quae contingenter quidem inferre debent consensum, ne libertatem tollant, infallibiliter tamen, ne Divinam providentiam destituant. Tertiò, scientiam mediam non dare infallibilitatem auxiliis, sed regulare Divinam providentiam, ut Deus illa auxilia, quae antecederent ad scientiam mediam infallibilia sunt, possit eligere ex efficaci intentione consensus sine praedudicio libertatis, & frustratione suae intentionis.

De Iustificatione.

XXVIII.

Ide certum est iustificationem non solum dicere remissionem peccatorum, sed etiam renovationem interioris hominis: aequè certum est remissionem peccatorum non fieri per eorum
dissi-

diffimulationem, sed per veram remissionem, atque condonationem. Ex fide etiam habemus iustitiam nostram non consistere in nuda imputatione meritorum Christi, sed in aliquo dono, quod Dominicæ Passionis merito per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhæret. Actus charitatis non habet rationem formæ iustificantis, sed præcisè dispositionis, ad quem iustificatio re ipsâ consequitur: quamvis autem fide certum sit homines semel iustificatos habitualiter iustos esse, tamen non æquè certum est iustificationem fieri per habitum, seu qualitatem: fatemur tamen ex his ipsis Concilij verbis, sub quibus iustificationem describit, legitimè concludi, iustitiam nostram esse qualitatem, id est, formam naturâ suâ permanentem. Gratia non iustificat ex sola informatione physica. Cum gratia peccatum mortale connaturaliter stare non potest, absolute potest.

XXIX.

Multiplices sunt effectus gratiæ; ex his aliqui habentur ex sola informatione physica gratiæ, alij solum per respectum ad liberum DEI decretum: prioris generis sunt, reddere participem naturæ Divinæ: efficere habilem ad operandum in ordine gratiæ: constituere objectum proportionatum amoris, & amicitiae Divinæ, &c. Posterioris generis sunt, expellere peccatum: constituere filium adoptivum: reddere amicum, & hæredem secundum spem vitæ æternæ. Hi effectus ex sola informatione physica gratiæ haberi non possunt. Concludimus proindè gratiam in esse gratiæ præter qualitatem physicè inhærentem, importare in obliquo respectum ad decretum DEI liberè condonantis, & adoptantis; gratiam nihilominus esse unicam causam formalem nostræ iustificationis. Absolute loquendo non repugnat iustificationem fieri sine vlla physica immutatione peccatoris, per favorem physicè extrinsecum, intrinsecum tamen moraliter; non repugnat etiam DEUM separare ab invicem effectus illos, quos de formali iustificatione importat, ita ut solum remittat peccata, & non adoptet in filium, nec acceptet in amicitiam.

De Merito.

XXX.

Opera Iusti sunt verè & propriè meritoria vitæ æternæ, aliorumq; præmiorum. Duplex est meritum: aliud condignū; aliud congruum. Illud est aptum fundare obligationem, & iustitiam rigorosam inter merentem & præmiantem; non autè istud. Ex parte merentis de condigno requiritur, ut sit in statu gratiæ:

ad merendum de congruo id non exigitur. Si homo tamen constitueretur extra statum peccati, carens simul gratia sanctificante, aliaq; forma intrinseca eum Deo formaliter gratum faciente; probabile est adiutum gratia supernaturali actuali posse per actus supernaturales mereri vitam æternam: licet non tam perfecte, quàm modò eam mereatur per gratiam iustificatus. Vnde quod defacto non possit homo destitutus gratia vitam æternam de condigno mereri, provenit ex ordinatione Divina, & quod non detur status medius inter statum gratiæ & peccati. Requiritur quoque ad omne meritum defacto status viatoris, ex Divina ordinatione, non ex natura rei. Quare nec statui beatorum repugnat ex natura rei mereri vel præmium aliquod accidentale, vel etiam augmentum substantialis beatitudinis.

XXXI.

EX parte præmiantis ad meritum de congruo non requiritur vlla promissio, sed ipsum opus supernaturale liberum est naturâ suâ præmiabile; quamvis ei possit Deus ob alia motiva præmium negare. Antecedenter ergo ad promissionem opera Iusti sunt in actu primo meritoria vitæ æternæ. Vt autem ijs præmium in actu secundo debeatur, promissio requiritur, quæ debitum fundat ex parte præmiantis, & ius ex parte merentis. Ex parte ipsius operis requiritur primò, vt sit actus voluntatis positivus. Vnde si daretur omissio pura libera, ea non esset meritoria. Secundò, vt sit liber, saltem libertate contradictionis. Libertas à præcepto non est necessaria, nec libertas à morali coactione per extrinsecâ pænæ comminationē. Vnde etiam meritoriū est benè agere non solum timore culpæ, sed etiam pænæ. Sufficit ea libertas ad meritum, quæ ad graviter peccandum. Tertiò vt sit vndequaq; bonus quoad se: potest tamen illi coniungi actus aliquis venialiter malus. Non videtur sufficere esse actum illum bonum in genere moris, elicited ab homine Iusto; sed ad Concilia & Patres censem conformiùs dici, eum actum debere esse in substantia supernaturalem. Actus externi boni liberè facti (idem sentiendum de imperato interno, si non habent propriam libertatem) absolute dicendi sunt meritorij: per se tamen loquendo non est maius meritum in vtroque simul iuncto, quàm in solo interno, vel imperante.

XXXII.

Prinzipium meriti non cadit sub meritum. Itaque neque defacto, neque de possibili potest vllus homo sibi de condigno, aut congruo mereri primam gratiam actualem ipsius illius operis meri-

meritorij ab ea gratia procedentis : neque etiam primam gratiam habitualem per eum actum, quem illa gratia dignificat; nisi ille dignificaretur naturâ prius per aliquam aliam formam sanctificantem; vel eliceretur ab homine extra statum peccati constituto. Potest verò homo iustus non solum mereri augmentum gratiæ, sed etiam primum gradum gloriæ: quem etiam defacto merentur, qui per propriam dispositionem, ad gratiam conciliandam, sufficientem, iustificantur. Probabile quoque est, non tantum de possibili, sed etiam pro præsentī statu, posse iustum per bona opera lapsum antecedentia mereri sibi de congruo reparationem à lapsu. Primi parentes nec sibi, nec nobis per bona opera ante lapsum in statu innocentiae facta meriti sunt reparationem post lapsum. De lege ordinaria nullus purus homo potest de congruo alteri mereri gratiam, aut ejus augmentum, neq; gloriam: quamvis alterum pro altero satisfacere nihil repugnet.

De Peccato.

XXIII.

Peccatum actuale definitur ab Augustino, esse dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei. Non consistit formaliter in vlla privatione rectitudinis debitæ, sive actui, sive voluntati sive antecedente actum voluntatis; sed formaliter adæquatè consistit in positivo; ad quod negatio rectitudinis merè consequitur. Est ergo peccatum actuale hoc complexum, actum fieri contra voluntatem Dei liberè sive cum cognitione indifferente, & Dei concursu indifferente, & negatione prædeterminationis physiciæ. Aliud mortale est, aliud veniale. Illud præbet Deo sufficiens fundamentum dissolvendi amicitiam cum peccatore, non verò istud. Illud in ratione offensæ & iniuriæ est infinitum, non in ratione malitiæ aut demeriti. Vnde quantalibet multitudo venialium nunquam potest vnus mortalis gravitatem adæquare: potest tamen adæquare in ratione demeriti circa pœnam malitiæ respondentem. Nec datur, nec dari potest vllum peccatum irremissibile. Si tamen aliquod Dei decretum compleri posset per peccatum actuale, hoc esset irremissibile. Etsi probabile sit diversitatem specificam peccatorum non desumi à diversitate præceptorum, probabilius tamen videtur ex hac etiam diversitate desumendam.

XXXIV.

Peccatum habituale, est ipsum actuale moraliter perseverans. Dupliciter potest intelligi perseverare; vel scilicet secundum jus ad indignationem, vel secundum jus ad infligendam pœnam.

F

Consi-

Consistit autem hæc perseverantia in actu ipso præterito nondum à Deo condonato. Vnde negatio condonationis est intrinseca peccato habituali, vt habituale est, sive vt moraliter perseverans: ad hoc autem vt odio habeatur, est solùm conditio. Peccatum originale est quædam species habitualis: estq; transgressio Proto-parentis Adæ moraliter in posteris perseverans; quatenus transfusâ in ipsum omnium nostrum voluntate in vno omnes peccatores constituti sumus, quicunque, ante ejus peccatum non prævisi, ordinariâ viâ generationis ab ipso descendimus. Per peccatum Adami non sunt diminutæ vires liberi arbitrij, nec vlla perfectio naturæ intrinseca. Infantibus cum solo originali decedentibus non debetur vi præsentis decreti pœna ignis. Non repugnat cum originali stare peccatum solùm veniale.

De Fide.

XXXV.

Fides prima virtus Theologica, secundum Apostolum est, sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentiū. Tendit in Deum vt objectū formale, vt est prima veritas in dicendo, & cognoscendo. Revelatio Divina objectum formale partialiter constituit. Vnde fides resolvitur in Divinam auctoritatem, ejusq; revelationem, tanquam in objectum formale adæquatum, in quo etsi obscurè cognito, assensus fidei vltimò sistit. Motiva credibilitatis ad assensum fidei determinant intellectum, non terminant, nec motivum ejus formale constituunt. Revelatio Divina nec in infusione habitus, neq; in conceptu Dei infallibili manifestato per Scripturam, aut legitimam Ecclesiæ definitionem, consistit: sed in verbis, signisq; exterioribus immediatè à Deo productis, vel iudicio quodam supernaturali certo, & infallibili à Deo infuso. Non solùm publica, sed etiam privata pertinet ad objectū formale fidei. Revelatio virtualis, quæ innititur discursui, vt rationi formali assentiendi; fidei assensum terminare non potest, sicut nequit, quod in se immediatè & formaliter revelatum non est. Quare veritates, sive ex vna tantum revelata, & altera evidenti: sive ex vtraque revelata, quantumvis legitimè deductæ, non spectant ad fidem. Objectum materiale fidei adæquatum est omnis veritas, quæ revelari potest, aut quæ aliundè, ex parte objecti non involvit repugnantiam peculiarem cum actu fidei. Ab objecto fidei omnis falsitas exulare debet. In Deū non cadit mendaciū, actū tamē erroneū, vt causa specialis in intellectu producere potest, & habitum erroneum, imò & vitiosum infundere: ex quo
tamen

tamen nec author peccati foret, nec ad peccatum inclinaret. Propositio non est conditio ex natura rei ad credendum requisita.

XXXVI.

EX pia affectione, iudicioq; credibilitatis supernaturali, sequitur actus fidei, & ipse in substantia supernaturalis, certus æquè ac visio beata, sed certior simpliciter & absolutè quâvis cognitione naturali. Hæc major certitudo desumenda est, tum ex firmiori adhæsiōe appreciativa illius, & modo tendendi actus, tum ex natura habitus fidei, eiusq; supernaturalitate, cui repugnat circa falsum versari. Probabilius est hunc actum fidei non esse Conclusionem nec generari per discursum, qui tamen frequenter assensum fidei præcedit ut ratio applicans, non verò ut ratio formalis motiva. Obscuritas fidei ita essentialis est, ut ab ea separari non possit, sed illa se tenet ex parte actus non objecti. Quare assensus, qui soli cognitioni evidenti revelationis & veritatis Divinæ innititur, non est fidei, neq; ab habitu fidei nostræ productus, qui circa motivum adæquatè clarum versari non potest. Non tamen ita pugnat actus obscurus fidei cum evidentia, ut nullā evidentem notitiā à se distinctā admittat: potest enim de potentia absoluta stare cum visione beata; & in eodem intellectu actus fidei, & scientiæ naturaliter circa idem objectum versari possunt: imò eundem numero actum ex motivo formali scientiæ evidenti, & obscuro fidei elici nihil vetat: quo casu actus ille neque esset fidei, neque scientiæ, sed tertiæ cuiusdam speciei, non supernaturalis, sed naturalis, si alterum notivum sit naturale.

XXXVII.

Datur habitus fidei in substantia supernaturalis, quem à Deo infundi probabile est esse de fide: non per quodcumque peccatum mortale, sed per solum peccatum infidelitatis demeritoriè deperditur; atque adeò amissā gratiā manet in peccatore fides; licet informis, & mortua, quæ dicitur formari charitate. Nunquam hic fidei habitus sine gratiæ consortio primū infunditur, nec intenditur. Invenitur fides tum in iustis viatoribus, tum in peccatoribus. Angeli in via, & primi Parentes ante commissum peccatū nec actuali, nec habituali fide caruerunt, eā desituuntur defacto Angeli & Beati; quamvis in ijs servari non repugnet. Infidelis circa unū articulū sufficienter propositū, non potest credere actu fidei supernaturali ullum aliū, adeòq; neq; habitus in eo perseverat. Habitus infusus non est adæquata ratio agendi respectu assensus

sensus fidei, intellectus enim elevatus non solum quoad vitalitatem, sed etiam quoad supernaturalitatem actum fidei immediate attingit.

De Spe.

XXXVIII.

Spes est vera virtus Theologica, præsupponens saltem ordine naturæ fidem. Non est actus desiderij, vel prosecutionis tendens in bonitatem objecti directè; sed est tendentia quædam voluntatis in objectum absens, cognitum vt arduum, seu difficile, propter ejus consensum vel possibilitatem. Vnde objectum formale directum & explicitum est solus Deus vt auxiliator; quò spectant omnipotentia Dei velut principale, fidelitas & misericordia seu bonitas, tanquam secundaria, & minùs principalia motiva. Objectum verò materiale est idem Deus vt Bonum nostrum, seu nostra beatitudo tam formalis, quàm objectiva. Nec ab objecti materialis ratione excludimus alia à Deo promissa, & ad beatitudinem obtinendam conducentia sive proximè, sive remotè. Spes nostra, quæ non confundit, maximam habet certitudinem. Dari habitum spei post Concilium Tridentinum probabiliùs est esse de fide. Habet voluntatem pro subiecto immediato: sine charitate, est informis, manet tamen, nec alio, quàm desperationis, aut infidelitatis peccato deperditur. Non est idem habitus, quo amamus Deum amore concupiscentiæ, & quo eundem speramus. Extendit se etiam ad actum sperandi alijs. Probabiliùs est in Beatis non perseverare, quamvis animæ in purgatorio eum retineant. Christus Dominus dum in terris vixit, eò non caruit, quia gloriam corporis, & nominis sui exaltationem speravit. Desperatio est fuga ab objecto, non vt malo; sed vt dissentiente, seu à se repellente subiectum propter impossibilitatem, seu nimiam difficultatem. Licet defacto iuxta suavem Dei providentiam, nulli damnationis suæ fiat revelatio; id tamen in ordine ad potentiam Dei absolutam non repugnat. Quod si homini ita sua reveletur damnatio, vt pro priori naturæ ante libertatis exercitium occurrat illius revelationis memoria, cui præbet assensum, nullâ ratione sperare potest. Quare nec tali revelari potest aut peccatum per eam desperationem determinatè eo instanti committendum, aut propter eam futuram damnationem. Quod si tamen revelatio damnationis, aut desperationis habeat se solum consequenter & vt quid posterius naturâ respectu exercitij libertatis, non tollet potestatem & obligationem sperandi salutem.

De

De Charitate.

XXIX.

Charitas virtutum Theologicarum Princeps, perfectissimè hominem cum Deo vnit. Neq; enim homines inter & Deum, qui diligentes se diligit, neganda videtur vera & mutua amicitia. Habet pro objecto formali principali bonitatem Dei infinitam, quâ in se bonus est & perfectus, secundum omnes rationes entis formaliter & eminenter. Pari ratione objectum materiale principale est solus Deus; & minùs principale proximus propter Deum amatus. Damnatos amicitiae affectu prosequi non valeamus. Actus charitatis proximi propter bonitatē ejus præcisè, sive naturalem, sive supernaturalem nec pertinet ad charitatem Theologicam, nec ab ejus habitu elicitur. Habitus charitatis, quamvis ab habituali gratia absolutè differre posset, defacto tamen probabilius non distinguitur. Licet sit forma sanctificans, de potentia tamen absoluta eum cum peccato consistere non repugnat. Actus contritionis, vel dilectionis Dei super omnia est solum dispositio, & præparatio ad justificationem, non verò forma iustificans. Idem habitus, quo Deus in via diligitur, in Beatis in Patria perseverat. Charitatem intendi & augeri posse, indubitatum semper fuit; maxime si quæstio sit, de intensione, quæ fit per actus intensiores charitate præexistente: imò certum videtur etiam per actus minùs intensos eum crescere, ita vt sine vlla dilatione temporis augmentum detur, & majori durationi actus, major quoque habitualis charitas correspondeat. Neque tamen hinc infinitum gratiæ augmentum inferre licet.

De Iure & Iustitia.

XL.

Iustitia est Vlpiano constans & perpetua voluntas jus suum cuiq; tribuendi. Ius est, non physica, sed moralis aliqua potestas, consistitq; in hoc, quod res habeat aliquam connexionem moralem cum hoc homine potius, quàm non habet cum vlllo alio. Dari potest iustitia hominis ad Deum. Potest volenti & consentienti fieri iniuria. Dominium est jus disponendi de re, nisi lege prohibeatur. Non repugnat voto paupertatis Religiosæ, non tantum respectu vniuersæ Religionis, sed nec respectu particularis personæ Religiosæ: nisi hæc sit voto solenni ligata. Clerici sæculares Beneficiarij sunt absoluti Domini bonorum Ecclesiasticorū, quoad eam partem, quæ honestæ eorum sustentationi est necessaria: imò post Beneficia erecta, certosq; proventus singulis titulis

assignatos, fiunt etiam absolute Domini redundantium fructuum, quamvis in certis casibus usu dominij prohibeantur; aut etiam impendendo illos in usus merè profanos, vel ad ditandos amicos, mortaliter peccent: habent enim obligationem ea in pauperes distribuendi; quæ quidem juris humani est; potest tamen in jus naturæ refundi. Nemo Dominus est vitæ suæ aut membrorum; est autem honoris & famæ. Hinc injustum vitæ tuæ & honoris in favorem servato moderamine inculpatae tutelæ potes occidere. Dominium non modo potest, sed aliquando omnino debet esse penes duos in solidum.

XLI.

Tyrannus non est legitimus Iudex: ejus tamen acta (dum regnum pacifice tenet) legitimat, & validat Resp. Hinc subditi justis ejus legibus tenentur parere; etsi ipse condemnando reum ad mortem verè fiat homicida. In causis criminalibus, in quibus agitur de pœna capitis, non potest Iudex condemnare eum, quem privatâ scientiâ novit esse innocentem. Quare tentare debet omnia, ac ipso officio se potius exuere, quàm innocentem condemnare. In civilibus tamen causis, in quibus non igitur de pœna capitis, sed de multa pecuniaria, exilio, privatione officij, &c. potest Iudex eum, quem privatâ scientiâ novit innocentem, juxta allegata & probata condemnare ut nocentem convictum in foro externo. Neque ex privata scientia criminis potest Iudex damnare reum. In occultum enim crimen nullus accepit judicandi potestatem, quantumcunque atrox casus excogitetur. Cæterum debet Iudex procedere secundum allegata & probata. Supremus tamen Iudex non tenetur secundum legem scriptam, merum jus positivum humanum continentem, aut jus naturale determinantem iudicare: in lege verò, quæ continet aliquid juris Divini, non potest dispensare: proinde per se loquendo non potest gratias facere ei, qui homicidium deliberatum commisisset, vel in delicto, quod esset in damnum tertij: potest si intercedat causa publici boni.

*De Verbi Divini Incarnatione, ex Virgine
Maria.*

Prædestinatio Christi, & B. Virginis.

XLII.

Christus in primo signo decretorum Dei quoad substantiam decretus est ac prædestinatus præscindendo à carne passibili, vel impassibili, ita ut vi illius nondum intelligatur Redemptor. Quare

Quare etsi defacto Verbum Divinum carnem assumpsisse, vt salvū faceret genus humanum, & pro omnium peccatis condignā Deo poneret satisfactionem, fide Divinā credamus; nihilominus tamen vi ejusdem decreti venturum fuisse asserimus, etsi nullum Adami peccatū intervenisset. Vnde Christus tantū vt Redemptor peccati sublativus, est posterior scientiā peccati absolutē futuri.

Beatissima Virgo prima post Christum inter omnes creaturas decreta est Mater Dei. Cui primatui & Sacre litteræ, & Patrum testimonia, & ipsa ratio suffragatur. Quare etiam vi præsentis decreti, quo Christus erat nasciturus ex Matre independentem ab Adæ prævaricatione, ipsa Beatissima Virgo habitā primæ electionis ratione in rerū naturā fuisset futura, etsi Adam non peccasset.

Intellectus Christi, & B. Virginis.

XLIII.

IN intellectu creato Christi fuit triplex scientia: Beata, infusa, acquisita: omnes à primo instanti suæ conceptionis: non experimentalis, quæ circa sensibilia, quatenus sensibus percepta versatur: non opinio, non fides humana, aut alius quicunque habitus, aut actus, cui poterat falsum subesse; multo minùs ignorantia. Non potuit quidquam ab vlla creatura discere. Per scientiam beatam vidit Deum per essentiam: non comprehendit, nec comprehendere potuit. Vidit omnes tam actuales, quàm possibiles creaturas, esto essent infinitæ, nisi fortè circa actualement aliquam obstarret decretum: itaque illa visio etiam seipsam videt, non tamen inde redditur indestruibilis: item actus liberos Christi futuros. Per infusam intellexit res tam naturales, quàm supernaturales, cogitationes omnes & secreta cordium, gratias, dona, & actus supernaturales, ipsumq; adeò mysterium Trinitatis: per acquisitam, demum sibi per accidens infusam cognovit objecta sensuum externorum, ac ipsas substantias, etiam spirituales per species abstractivas rerum naturalium.

Etsi B. Virgo nec toto vitæ tempore viatrix simul, simulque Beata extiterit, nec ab instanti Incarnationis visionē beatā habuerit, aliquando tamen eam in vitâ, divinâ visione fuisse potitam non videtur esse negandum. In primo conceptionis instanti habuit scientiam per se infusam, supernaturalē, & naturalē, & per se acquisitam. Infusa supernaturali cognovit res supernaturales, & naturales, Deum trinū, & vnum, saltem indirectè. Per se infusa naturalis fuit in B. Virgine perfectior, quàm in Angelis. Hâc cognoscere potuit omnia creata actu existentia, & in se, & in causis suis necessa-

rijs, non in liberis, nec secreta cordium. Per scientiam, per acci-
dens infusam intellexit scientiarum omnium speculativarum, &
practicarum objecta. Fuit quoque in B. Virgine scientia experi-
mental, usu & experienciâ acquisita, nulli errori obnoxia.

Voluntas Christi, & B. Virginis.

XLIV.

Humana Christi voluntas semper fuit Divinæ conformis: effi-
cax, & absoluta circa ea, quæ ipse elegit facienda; semper est
impleta. Fuit omnino impeccabilis, non tantum in actu secundo, sed
etiam in actu primo; non tantum moraliter, sed verè physicè; non
tantum in sensu composito unionis post peccatum permanentis,
sed etiam in sensu diviso unionis post peccatum amittendæ. Adeoq;
nec poterat peccatum ullum, si quod fortè in natura assumpta ex-
stitisset, habitualiter cum unione permanere. Potuissent tamen
esse in Christo actus materialiter mali, & habitus vitiosi. Non po-
tuit tamen seu physicè, seu moraliter eligere actum, qui minus pla-
ceret Deo. Nihil officit impeccabilitas Christi ejus libertati in-
observatione præcepti de subeunda morte; nam dici potest, illud
non fuisse rigorosum præceptum, quod sub peccato obligaret,
vel petere potuisse dispensationem.

Voluntas B. Virginis non tantum efficax, & absoluta, sed etiam
inefficax, & conditionata semper fuit Divinæ conformis: & effi-
cax quidem, seu absoluta, semper est effectum sortita. Habuit mo-
ralem quandam ad peccandum impotentiam, tum in titulo Mater-
nitatis fundatam, tum in ferventissima Dei dilectione, quam toto
vitæ decursu nunquam interrupit. In hoc Maternitatis titulo fun-
datur non tantum quod nunquam actualiter, etiam venialiter pec-
caverit, sed etiam prærogativa Conceptionis ejus Immaculatæ
tum ab ipso peccato, tum ab illius debito. In quam veritatem qui
piè jurant, non tantum rem licitam, à pluribus Universitatibus,
& Principibus usurpatam, sed sanctam & Deo gratam agunt,

Sanctitas Christi, & B. Virginis.

XLV.

Sanctitas in Christo fuit duplex; substantialis, & accidentalis.
Substantialem habuit per conjunctionem cum persona Divi-
na. Porro unio hypostatica prout contradistincta à personalitate
verbi, & natura humana, non potest dici formaliter & ut quod san-
ctificare, quantumvis ad conceptum formalem sancti, tanquam
concreti pertineat. Sanctificatur ergo substantialiter humanitas
Christi

Christi (sive admittatur, sive negetur distinctio virtualis intrinseca) tam à natura Divina, quàm à personalitate, sed personalitas in abstracto sanctificat formaliter, & immediatè humanitatem. Hinc consecutaneum est humanitatem Christi infinitè simpliciter à Verbo sanctificari. Accidentaliter sanctitas gratiæ habitualis tanta in Christo fuit; ut de potentia Dei ordinaria augeri non potuerit: si infinitum actu non repugnet, infinita: tota simul primo conceptionis instanti infusa. Potuit hæc, licet finita, dignificare opera Christi infinitè.

Beatissima Virgo Maternitatis titulo supergreditur omnem creaturam, imò etsi creatura supernaturalis dari posset, aut quæcunque, cui esset connaturalis gratia, & visio beata non esset Deiparæ Virgine excellentior. Redditur solâ Dei Maternitate, sancta, iusta, & formaliter amica Deo, ipsiusq; Filia, & hæres. Gratia habitualis illius excedebat non tantum in fine vitæ, sed etiam in primo Conceptionis instanti, omnem omnium hominum, & Angelorum gratiam. Fuit tamen gratiâ Christi inferior. Quod si dabile sit infinitum actu, & unum majus altero, fuit infinita, Probabile est eam obtinuisse gratiam specie distinctam à nostra, saltem ab instanti Incarnationis.

*Meritum Christi, & B. Virginis in com-
muni.*

XLVI.

Quia constabat in Christo libertas, potuit mereri, meritusq; defacto est à primo suæ Conceptionis instanti. Et quia nunquam otiosæ in eo fuere virtutes, neq; ab actu ad non actum transire, neque credibile est indifferentem vllum elicuisse actum, quem facillimè sciverat, & poterat meritorium reddere, ideo ad extremum usque vitæ, dicendus est meruisse.

Meritum Beatissimæ Virginis crescit in actu primo ex dignitate personæ. Merita est à primo Conceptionis suæ instanti usque ad mortem per omnes, & singulos actus ad Deum relatos, neq; meritum somno unquam interruptit. Vnde & à primo Conceptionis instanti se per proprios actus disposuit ad gratiæ infusionem. Quanquam verò in vitæ decursu multæ Virginis operationes fuerint ex objecto indifferentes, in individuo tamen credibilius est, eam nihil egisse, aut voluisse affectu deliberato, ad quod non moveretur ex fine honesto virtutis, proinde nullum actum indifferentem habuisse in individuo.

*Meritum Christi in ordine ad unionem Hypostaticam,
& B. Virginis ad Maternitatem.*

XLVII.

Christus adæquatè sumptus neque defacto meruit, neque de possibili mereri potuit sive de condigno, sive de congruo, suâ ipsius Incarnationem, quoad primum esse secundum substantiam, per opera dependentia ab ipsa vnione. Multò minùs secundum præsentem providentiam id potuerunt Patres veteris Testamenti, aut pura quæcunque creatura. Defacto ergo meritis solùm est Christus vnionis extensionem, reunionem, & omnes illas circumstantias, quæ ad vnionem Hypostaticam, & ipsius Christi merita non conducebant, vt principium.

Beatissima Virgo non solùm de congruo merita est Maternitatem Christi per hoc, quod se cæteris digniorem reddiderit, quatenus prævisa est in omnibus circumstantiis semper benè operatura per gratias ex Christi meritis sibi applicatis, ijs scilicet, quæ à carne passibili, vel impassibili, cæterisq; circumstantiis præscindunt. Electionem tamen sui in Matrem Dei, sive prædestinationem ad hanc dignitatem, sibi non meruit, sicut nec Incarnationem, aut vnionem Hypostaticam; benè tamen ejus accelerationem.

Meritum Christi, & B. Virginis quoad nos.

XLVIII.

Meritis est Christus in vita Angelis, Adæ, hominibus, peccatoribus, iustis, & electis. Angelis gratiam, & gloriam, & omnia dona supernaturalia: non tamen propter illos mortuus est, aut eos redemisse propriè dici potest: Adæ verò gratiam, cæteraq; dona supernaturalia eidem ante lapsum collata. Hominibus, etiam suis Crucifixoribus, meritis est omnibus quoad sufficientiã, perfectissimam redemptionem, & omnium culparum, poenarumq; remissionem; non autem omnibus quoad efficaciam: proinde nec omnibus efficacem gratiam sanantem à peccato, & gloriam, seu vitam æternam. Electis verò prædestinationem, & efficacem eorum ad gloriam electionem: ac demum omnibus omnia gratiæ excitantis, adjuvantis, prævenientis, concomitantis, ac consequentis auxilia.

Beatissima Virgo merita est nobis de congruo, quidquid nobis meritis est Christus de condigno. Vnde per illam non tantùm habent iusti augmentum gratiæ sanctificantis, gratias omnes excitantes, adiuuantes, ac cætera dona iustificationem consequentia; sed

sed ipsorum quoque prædestinatio sub meritum de congruo Virginis adnumeranda est, & peccatorum iustificatio.

Valor operum Christi, & B. Virginis.

XLIX.

VAlor operum Christi meritoriorum, & satisfactoriorum fuit simpliciter infinitus. Non debet ergò desumi ex eo, quod immediatè & physicè producta ea sint à Verbo, vt per se ipsum influente in humanitatis actiones: neq; ex eo præcisè, quod defacto res oblata fuerit infinita in se: sed ex dignitate personæ operantis, quatenus ipsa est principiū, quod, operativū. Valor est operibus moraliter intrinsecus tantus in vnico & singulari Christi opere, quantus in tota collectione: Sufficiens, & condignus pro peccato occisionis hominis triplici Divinā Hypostasi subsistentis. Extendit se ad omne præmiū possibile; ideò singulis mereri potuit omnes possibles omniū Divinarū personarū Incarnationes. Non accepit, nec accipiet præmium, quo valor intrinsecus adæquetur. Neque nostra opera defacto præmium accipiunt, quod valori ex dignitate operantis in se transfuso rependatur. Vnde quamvis opera magis iusti hoc nomine operibus minus iusti emineant, rarius tamen præmium non accipient.

Valor operum Beatissimæ Virginis sumi potest, supposita bonitate objecti, tum à dignitate Maternitatis, tum à gratia habituali. Gratia Maternitatis maiorem valorem conferebat operibus, quam quæcunque gratia habitualis iustorum etiam infinita, si sit possibilis. Dignitate gratiæ habitualis secundus actus B. Virginis fuit dignior primo, tertius secundo. Vltimus omnibus alijs simul collectivè sumptis. Præterquam enim quod supernaturalem donorum accumulatione omnem puram creaturam anteiret ab ipso Conceptionis instanti, etiam ab eodem instanti operata est cum omni conatu, ac vi suarum potentiarum & gratiæ ac vocationis sibi collatæ ad extremum vsque actum. Vnde & maximam, quam physicè potuit in hoc statu gratiam est assecuta.

Satisfactio Christi, & B. Virginis.

L.

Satisfactio Christi fuit ex propria, & rigorosa iustitia. Nihil ergo repugnat res Dei creaturæ obligari, si præscindas à fidelitate & iustitia. Certum tamen videtur Deum neque ex fidelitate,

te, neque ex iustitia obligatione personali posse constringi. Et sic non potest Deus dici propriè debitor gloriæ, aut gratiæ, sed gloria aut gratia homini debita. Res Dei ex iustitia hominibus obligatæ, non eximuntur à perfecto Dei dominio, sed quemadmodum potest ejusdem rei dominium in solidum pro eodem instanti penes duos esse; ita explicari potest dominium ejusdem rei simul, & semel penes Deum, & creaturam. Non tantum pro aliquibus peccatis fuit satisfactio Christi actus iustitiæ rigorosæ, sed pro omnibus. Fieri enim potest injuria Deo, & sit per omne peccatū Theologicum. Deus defacto tenebatur ex pacto acceptare Christi satisfactionem: imò absolutè reicere non poterat positam sibi pro injuria, siue vt Domino proprietatis, siue vt Domino jurisdictionis irrogata.

Beatissima Virgo potuit absolutè pro malicia omnium totius mundi peccatorum satisfacere. Non potuit tamen pro offensa vllius mortalis satisfacere: eò quòd, ex mente SS. Patrum nullus alius, quàm Deus homo poterat condignum offerre precium. Ejus implicantiae rationem assequi est perdifficile. Nobis ea placeat, quòd peccatum in ratione malitiæ sit contra naturam rationale, & fundet jus ad poenā infligendā; in ratione offensæ autem sit contra Deum, & fundet jus ad justam indignationem. Proinde hujus constitutionem intrinsecè ingreditur Deus, siue personæ offensæ dignitas, tanquam forma. Ex quo rectè inferes nullum peccatum mortale esse altero gravius in ratione offensæ, sed solum in ratione malitiæ.

De Sacramentis.

LI.

Sacramenta novæ legis sunt septem, omnia proximè & immediatè à Christo instituta, non tantum auctoritate propria, quâ Deus; sed etiam excellentiæ delegata, quâ homo. Constant omnia rebus & verbis. Intentio non ingreditur formaliter. Non sufficit si sit solum materialis, aut interpretativa; sufficit tamen virtualis ex institutione. Causalitas Sacramentorum moralis est. Sacramenta mortuorū conferunt primā gratiam: imò etiam vivorū; secundariò tamen, & in certo casu. In æqualiter dispositis æqualiter operantur. Minister Sacramenti regulariter tenetur esse in statu gratiæ, quando conficit Sacramentum: non tenetur tamen per se, confiteri. Quando in materia Sacramenti pro vtraq; parte est sententia probabilis, & nulla certa, potest tutè sequi, quàm vult, relicta etiam probabiliorè. Substantialis formæ mutatio invalida-

validat Sacramentum, non item accidentalis. Baptismus est omnibus necessarius vel in re, vel in voto. Materia illius remota est aqua vsualis; proxima ablutio. Forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Informis reviviscit recedente fictione. Idem sentiendum est de reliquis Sacramentis, quæ hominem in certo statu constituunt. Infans projectus in aquam, in qua submergitur, si pronuncietur super eum forma cum intentione baptizandi, verè baptizatur. Probabile est omnes à quibuscunque Hæreticis baptizatos posse sub conditione rebaptizari. Minister ordinarius est Sacerdos, ex commissione Diaconus; in necessitate, potest & tenetur quivis rationis capax hunc ministrare. Eucharistia est necessaria necessitate præcepti vel in re, vel in voto, ad perseverandum in accepta iustitia, & ad gloriam obtinendam. Præceptum Ecclesiæ de communione in Paschate facienda, obligat etiam elapso Paschate. Materia transiens est panis triticeus vsualis. & vinum de vite; cui ex præcepto aqua misceri debet; quæ si convertitur in vinum, convertitur etiam in sanguinem. Sacramentum sanguinis non distinguitur formaliter & specificè à Sacramento corporis, sed tantum materialiter. Non confertur per se minùs gratiæ sumentibus unam tantum speciem, quam sumentibus utramque cæteris paribus. Probabile quoque est, post sumptam Eucharistiam & gratiam collatam, durante dispositione actuali, & speciebus nondum in stomacho, corruptis non conferri maiorem gratiam ex opere operato.

De virtute Pœnitentiæ.

L II.

Pœnitentia virtus specialis, est habitus in substantia supernaturalis. Ejus subjectum est voluntas omnis viatoris in gratia existentis: adeòq; idem specie in Christo, Beata Virgine, Angelis, Beatis etiam defunctis; non item in damnatis, aut peccatoribus. Objectum formale illius est honestas, quæ relucet in eo, quod jus Dei à peccato illæsum conservetur, vel si læsum sit reparetur. Habet actus tum prosecutionis, tum fugæ. Objectum prosecutionis est omne illud, quod de se utile, vel necessarium est, ad ponendam cum Deo satisfactionem. Objectum fugæ est quidquid juri Divino quoquo modo, sive directè, sive indirectè opponitur: adeòq; omne peccatum habituale, actuale alienum & proprium, dimissum, & non dimissum; imò & ipsum originale, ac etiam reatus pœnæ prout est effectus peccati. Duo sunt præcipui pœnitentiæ actus, detestatio ac dolor. Uterque spectat ad intrinsecum pœnitentiæ

tentiæ conceptum. Detestatio prior est dolore: dolor illius est passio: est tamen intrinsecè liber. Dolor alius est contritionis, alius attritionis. Contritio est vltima ad justificationem dispositio. Vt ad illam sufficiat, debet esse appreciativè sumus dolor. Appreciatio non sufficienter explicatur per excellentiam motivi (quamvis & hæc requiratur) neque per vñionem ad Deum pro tota æternitate; neque per summam intensiõnem actus vel conatum potentiæ, neque per fortitudinem, aut teneritudinem affectus: sed explicari debet per efficaciam, & firmitatem adhærendi ad Deum tanquam motivum charitatis: quo fit vt actu prosecutionis amemus Deum super omnia; actu verò fugæ, peccatum super omnia detestemur. Ex hoc consecrarium est primò, contritionem perfectam non requirere vllum determinatum conatum, aut attentionem potentiæ, nullam determinatam graduum intensiõnem, aut temporis durationem, neque explicitam peccatorum recogitationem. Secundo. Contritionem magis appreciativè detestari peccatum grave, quàm leve, leve proprium magis, quàm alienum, grave; personale magis, quàm originale; veniale actuale propriu magis, quàm habituale mortale secundum eius habitualitatẽ. Tertiò. Contritionem detestari peccatum super omnia mala, non tantum temporalia, sed etiam super mala Deo intrinseca per impossibile fingibilia; ac super mala pœnæ æternæ, quatenus peccatum excludunt. Quartò. Non requiri vt quot sunt peccata, tot eliciantur contritiones, imò nec vt formaliter cadat super omnia peccata, quæ memoriæ occurrunt.

LIII.

N Vllum peccatum est secundum præsentem providentiam, quod per pœnitentiam seu perfectam contritiõnem non possit deleri. Defacto quoque nullum peccatum remittitur sine actuali peccatoris retractatione: de potentia tamen absoluta nihil repugnat vel vnum, vel omnia peccata peccatori remitti per extrinsecam liberam Dei condonationem, sine omni ipsius peccantis retractatione. Objectum illius decreti condonativi non est aliquid à toto decreto distinctum; neque tamen etiam erit illud suiipsius objectum: sed inadæquatè sumptum secundum rectum habet pro objecto formalem condonationem, quam dicit in obliquo: cuius tamen condonationis formalis nullum potest objectum assignari. Porro distinguendum est decretum condonans à decreto condonandi; quod prius habeat pro complemento ipsam formam condonativam, in quam actus vitalis Dei tendit; posterius verò actionem productivam formæ condonativæ. Hinc cum complemen-
tum

tum non possit esse nisi modus, sequitur formam condonatiuam esse actionem externam, quæ sit vltima actualis determinatio Dei condonantis : non condonatiuam verò esse negationem omnium earum actionum, quæ, si ponerentur, essent formalis condonatio. Ex quo faciliè intelliges, quomodo vnum vel plura peccata sine alijs liberè possint condonari : esto defacto non remittatur vnum sine altero.

L IV.

DE potentia absoluta quomodo possit vnum peccatum sine altero remitti variè discurrendum est. Primò. Si peccatum habituale consistit in actu præterito, & negatione condonationis, potest esse condonatio vnius, quæ dicat negationem condonationis cuiuscumque alterius. Secundò. Si ad remissionem desideretur prioris actus retractatio, potest retractari formaliter vnū, non alterum : consequenter cum retractatio seu contritio sit solum dispositio ad justificationem, potest positâ dispositione liberè à Deo poni condonatio vnius, non alterius. Tertiò. Si ad remissionem requiratur gratia habitualis, eaque sit cum peccato impossibilis, non implicabit aliqua grãtia, quæ sit impossibilis cum vno peccato, & non cum alijs, & sic erit remissio vnius, non alterius. Quartò denique si peccatum situm sit in privatione gratiæ, quid vetat dicere gratiam possibilem singulam singulis peccatis privativè oppositam. An peccatum condonari possit pro eo instanti, quo committitur, vel antequam committatur; plurimùm de nomine controvertitur. Certum est primò. Si condonationis nomine intelligas efficacem voluntatem destruendi peccatum actuale, non posse Deum ex suppositione existentie physice peccati actualis, habere efficacem voluntatem illud pro eo instanti destruendi. Certum secundò. Si condonatio significet voluntatem non indignandi peccatori; posse & antequam fiat, & dum fit remitti. Certum est tertiò. Si significet voluntatem non indignandi ipsi peccato, seu non habendi in eo displicentiam; neq; ante, neq; dum fit, posse condonari. Certum est quartò, posse Deum condonare peccatum antequam fiat, vel in instanti quo fit, ita vt actu physice transacto homo non maneat amplius habitualiter maculatus. Ex peccato mortali duplex resultat in peccatore reatus; culpæ scilicet & pœnæ: duplex in Deo ius; indignandi, & püniendi. Duo hæc iura ab invicem separari possunt. Hinc quamvis defacto reatus pœnæ æternæ auferatur simul cum reatu culpæ, sive per contritionem, sive per Sacramentum : de potentia tamen absoluta potest Deus extincto reatu culpæ, seu maculæ, reservare

sibi jus in æternum puniendi, adeòq; non extinguere reatū pœnæ, vel è contrario extinguere reatum pœnæ, & non culpæ. Vnde consequens est, Deum quidem remissâ pœnâ adhuc hominem odio habiturum, non tamen illi malum æternum voliturum.

LV.

A Ttritio extra Sacramentum nunquam est sufficiens ad justificationem : est in Sacramento. Non debet necessario includere debilem Dei dilectionem super omnia. Debet tamen dicere aliquem respectum & conversionem ad Deum. Per se loquendo exigit propositum formale, per accidens sufficit virtuale. Concipitur vel ex motivo turpitudinis peccati, vel ob metum gehennæ pœnarumque, etiam temporalium, prout sumuntur non ab homine, vel causis secundis, sed à Deo infligibiles. Sunt plura alia motiva illius, quæ sive omnia ad illa duo revoces, sive distincta, constituas, nihil Tridentino contradices. Extra Sacramentum habet sufficientem condignitatem in actu primo ad remissionem venialium : vt tamen in actu secundo infallibiliter remittat, requiritur Dei ordinatio. In omni quoque opere supernaturali meritorio est condignitas in actu primo ad remissionem venialis, si id velit Deus ad hunc finem ordinare : quod tamen defacto non fecit. Delentur etiam venialia in homine iusto per quodlibet Sacramentū ex opere operato ; idq; immediatè, etsi tanquam dispositio requiratur attritio formalis, vel virtualis. Contritio est condigna pro veniali satisfactio : juxta præsentem tamen providentiam, vt sit infallibilis, requirit Dei ordinationem. Sacramenta non remittunt proximè & immediatè culpas veniales ; sed solū mediatè, excitando pium aliquem motum : idq; non ex opere operato, sed per modum impetrationis, non habentis infallibilem connexionem. Post hanc vitam quamvis remittantur venialia decedentibus in gratia remotè & exigitivè ex præcedentibus meritis, quæ in vita habuerunt ; proximè tamen dispositivè non remittuntur, priusquàm actum contritionis eliciant ; quem ponunt primo instanti separationis. Ille tamen contritionis actus neque meritorius est, neque satisfactorius, sed solū dispositio removens prohibens, ad hoc vt venialis culpa remittatur.

LVI.

N Equè defacto, neque de potentia absoluta peccatum semel simpliciter & absolutè dimissum, sive quoad culpam, sive quoad pœnam redire potest formaliter, & in se per sequens peccatum. Vnde si Deus sub quacunque conditione reditus peccatum

remit-

remittat, nunquam intelligetur culpa intermedio tempore verè & simpliciter remissa, sed tantum secundum quid: adeoq; manebit talis homo maculatus. Pariter si sub conditione remittat quoad poenam, manebit solum jus puniendi mortificatum. Opera honesta poterant per sequens peccatum omnino extingui: in hac tamen suaviori Dei providentia per poenitentiam redeunt non tantum quoad actum secundum, sive quoad primum illis debitum, sed etiam quoad actum primum, sive quoad intrinsecam eorum dignitatem. Ad hoc tamen non est necesse, ut intelligatur eorundem bonitas redire. Ad hoc ut merita solum redeant in actu primo, non requiritur alia voluntas, supra voluntatem remittendi culpam & poenam; ut autem redeant in actu secundo quoad infallibilitatem efficaciam, necessaria est Dei promissio. Defacto ergo in actu primo reviviscunt ex natura rei, in actu secundo verò ex iustitia. Reviviscunt autem mortificata merita quoad totum primum essentialia, ita ut supra gratiam, quae debetur praesenti dispositioni restituatur omnis prior gratia deperdita, sive ex propriis meritis fuerit antea collata, sive ex opere operato per Sacramenta; hominemq; ad tantam gloriam perducant, ad quantam perductura fuissent, si nullo peccato fuissent interrupta. Vnde verum est hominem per poenitentiam semper resurgere ad maiorem gratiam.

LVII.

Poenitentia non est absolute, sed supposito peccato, necessaria ad salutem, & necessitate medij & praeccepti. Ac proinde impenitentia est speciale peccatum. Praeceptum poenitendi, prout praecipit satisfactionem pro injuria Deo illata, naturale est: prout hanc determinatam, est positivum. Vnde sequitur primum, esse priori modo indispensabile, non posteriori. Secundum. Si Deus remisisset absque retractatione peccatum, hominem adhuc iure naturae obligatum manere ad poenitentiam. Tertium. Iustificatum per actum dilectionis pariter ad contritionem obligari. Iustificatus tamen per attritionem in Sacramento, non obligaretur ad contritionem. Nemo obligatur hoc praeccepto statim post commissum peccatum; neque titulo iustitiae, neque charitatis Dei, vel sui ipsius. Extra articulum mortis per accidens potest saepe obligare; per se nunquam: obligat tamen in illo.

De Sacramento Poenitentiae.

LVIII.

DE fide est dari in Ecclesia verum ac proprie dictum Sacramentum Poenitentiae à Baptismo totaliter distinctum, à Christo Domi-

K

no

no secundum suum proprium & essentialem ritum institutum. Quod cum institutum sit per modum iudicii, definiri potest; est Sacramentum judicialis reconciliationis post Baptismum. Constat materiâ, & formâ tanquam partibus essentialibus. Materia totalis illius sunt actus tam pœnitentis, quàm absolventis: forma verò totalis est significatio gratiæ. Materia partialis sunt actus pœnitentis, forma verò partialis absolutio. Hujus constitutionem ingreditur intrinsecè institutio Christi; non autem ~~saltem~~ character, nec potestas aut iurisdictio, neq; peccata commissa: hæc enim sunt tantum materia circa quam, cui (probabiliter) adnumerari etiam possunt peccata ante Baptismum commissa. Dolor & Confessio sunt partes essentialis materiæ, satisfactio solum, integralis. Dolor ad valorem Sacramenti debet esse formalis & expressus; neque sufficit putativus, aut virtualis; neque reflexus de carentia doloris, speculative loquendo: practice hic sufficere potest. Sufficit attritio vera, etiam cognita ut talis, sive in articulo mortis, sive extra. Non debet necessariò antecedere confessionem, debet tamen saltem inchoative antecedere absolutionem. Sufficit dudum ante habitum confessioni applicari, ubi peccatum mortale non intercessit. Non est necessariò novus pro qualibet nova confessione adferendus; sed potest unus pro pluribus sufficere, si pariter non intercesserit novum mortale. Non est necessarium, ut is oriatur ex intentione confessionis, & ad eam referatur. Ex defectu doloris non potest dari Sacramentum validum & informe. Dolor ac detestatio de peccato commisso debet esse cum proposito non peccandi de cætero. Hoc verò non necessariò est formale & explicitum, sed sufficit implicitum, & virtuale; si pœnitenti non occurrat disponere de vita futura. Debet per se loquendo, esse univiale, seque non tantum ad omnia peccata, sed etiam ad peccatorum occasiones vitandas extendere. Et si verò propositum efficax & absolutum vitandi mortalia ex motivo univiali includat quidem virtualiter dolorem ex eodem motivo de præteritis, sine expresso tamen dolore tale propositum non sufficiet ad Sacramentum. Ad confessionem quoq; solum venialium & dolor requiritur, & propositum: neutrum tamen univiale. Unde qui sine omni dolore venialia confiteretur, peccaret mortaliter.

LIX.

Confessio Sacramentalis de mortalibus post Baptismum commissis, est sub disjunctione vel in re, vel in voto necessaria ad salutem necessitate mediij & præcepti Divini. Peccatori contrito est solum necessaria necessitate præcepti: non baptizato neq; ne-

cessitate medij, neque præcepti. Quare præcepto Divino non tenentur non baptizati; tenentur Hæretici baptizati & Apostatae, & iustificati per contritionem extra Sacramentum. Non obligat hoc per se extra articulum mortis, obligat eos, qui prævident se postea non habituros occasionem, adeuntes periculosam navigationem, aut bellum, reos morti adjudicatos, mulieres scientes se periclitari in partu. Præcepto Ecclesiastico annuæ confessionis tenetur omnis vtriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteri. Non obligat per se ex periculo oblivionis alicuius peccati, vel lapsus in aliud, quod alio medio vitari non possit: nisi periculū esset consentiendi tentationi de nunquam confitendo. Si detur Sacramentum validum, & informe, satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur cum obice gratiæ; non qui sacrilegè. Qui hoc anno sive iustā ex causa, sive culpabiliter non esset confessus, tenetur vi hujus præcepti statim sequenti anno confiteri. Si hic eam confessionem perageret statim in principio sequentis anni (etsi adhuc hoc anno mortale nullū commisisset, ac postea plura committeret) vnicā confessione satisfecisset vtriusq; anni obligationi.

L X.

Satisfacis præcepto confitendo cuicumq; Regulari exposito & approbato. Ecclesia potuisset præcipere confessionem aliquorum venialium; non omnium. Si suppositā tali confessionis institutione, qualis defacto est, ejus usus permissus fuisset liber, non potuisset Ecclesia ejus usum parcipere; secus si eam Christus ita liberam instituisset, sicut est venialium; ita ut potuissemus vel nunquam confiteri; vel sola venialia; vel ex mortalibus quæ vellemus. Confessio ex consuetudine debet fieri voce humana, cum potest; non ex præcepto Divino, aut humano. Cessat obligatio confitendi per verba, si adsit rationabilis causa. Nemo tenetur sive in vita, sive in articulo mortis ex præcepto, sive Divino, sive Ecclesiastico confiteri per interpretem. Confessio judicialis & strictè sumpta per nuncium, aut literas invalidè fit absenti Sacerdoti. Extra judicialis absenti sic facta, valida, & licita est. Hinc absolvendus est moribundus sensibus destitutus, si circumstantes coram illo fateantur, eum petiisse confessionem, vel dedisse signa doloris. Circumstantiæ, quæ speciem non mutant, licet aggravent, non sunt necessariò confitendæ, sicut neque peccata dubia, neque ea repetenda, quæ ut dubia confessus fuisses, si postea certa reperias: teneris tamen oblita, cum occurrerint. Complicem manifestare nec teneris, nec potes.

LXI.

Absolutio Sacramentalis debet verbis propriè dictis proferri. Essentialis continetur illis verbis : Absolvo te. Potest à duobus simul validè, tametsi illicitè conferri. Absenti nec licitè, nec validè. Potest dari variè sub conditione de præterito aut præsentì, non de futuro. Minister hujus Sacramenti in necessitate est quilibet Sacerdos : extra articulum necessitatis requiritur approbatio, & jurisdictio. Ex confessione oritur in Sacerdote summa sigilli obligatio ex præcepto Divino : tenetur eo quicumque aliquo modo secreti sacramentalis est particeps, satisfactio non causat gratiam ex opere operato tunc, quando opus impositum completur post absolutionem. Remittit ex opere operato pœnam temporalem peccatis debitam. Habet suum effectum, etsi in statu peccati adimpleatur. Pœnitens tenetur impositam pœnitentiam acceptare. Eam nullus mutare potest, nisi peccatis auditis.

De Matrimonio.

LXII.

Matrimonium inter solos fideles est Sacramentum pro Ministris habet ipsos contrahentes. Vbi Tridentinum, receptum est, præsentia proprij Parochi est omninò necessaria, ad illius valorem. Qui ex loco in quo Concilium Tridentinum in puncto Matrimonij est promulgatum, ad locum in quo promulgatum non est, solo animo sine testibus & Parocho contrahendi, non verò mutandi domicilium se transferunt, non validè contrahunt : secùs si transferant domicilium, intentione sic contrahendi. Materia est mutuus consensus ; forma sunt verba, vel signa, quibus consensus exprimitur. Obiectum illius non est carnalis copula, cùm fuerit verum Matrimonium cum Divo Iosepho B. Virginis, quibus

Honor & Gloria.

F I N I S.

